УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

10. март 2023. године

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

„Двојници у романима Маргарет Атвуд“

КАНДИДАТА мср Александре Вукелић И МЕНТОРА доц. др Сергеја Мацуре

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. *Датум и орган који је именовао комисију*:

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду 21. фебруара 2023. године Одлуком **Бр. 517/1** образовало је Комисију за оцјену научне заснованости теме докторске дисертације коју је мср Александра Вукелић пријавила под насловом „Двојници у романима Маргарет Атвуд“.

2. *Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назива факултета, установе у којој је члан комисије запослен:*

1. др Александра Вукотић, доцент, америчка књижевност, 2018, Филолошки факултет Универзитета у Београду (председник Комисије)
2. др Александра Јовановић, редовни професор, енглеска књижевност, 2012, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Маја Ћук, редовни професор, енглеска књижевност, 2021, Факултет за стране језике Алфа БК универзитета

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Кандидаткиња Александра Вукелић дипломирала је 2016. године са просечном оценом 9.94 и завршила студијски програм Мастер 2017. године (10.00) на Филолошком факултету у Београду, одбранивши рад „Улога књижевне традиције у Делу *Пуста земља*“. Уписала се на докторске студије на модулу Књижевност 2017. године и 2019. је положила све испите предвиђене програмом са просечном оценом 10.00. Од 2019. године је запослена као лектор на Филолошком факултету у Београду. У области њеног интересовања спадају: књижевна теорија, женско писмо, канадска, британска и америчка књижевност 20. века, савремена светска књижевност и преводилаштво. Објављивала је научне радове у часописима и зборницима радова међународне и високе националне

категорије. Ради и као технички секретар часописа *Анали Филолошког факултета*.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Othering, Resistance and Recovery in Margaret Atwood's *Cat's Eye*. *ELOPE*, Vol. 17 (1), 29-40.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидаткиње, Комисија сматра да кандидаткиња Александра Вукелић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА
НАПОМЕНА:

За ментора је предложен др Сергеј Мацура, доцент Филолошког факултета у Београду, Катедра за енглески језик и књижевност.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација.

1. "The Construction of Feminine Identity in *Alias Grace*", *Culture and Ideology: Canadian Perspectives*, Jelena Novaković, Biljana Dojčinović-Nešić (eds.), Belgrade: YACS, 2009, pp. 237–242.
2. *Naracija u prozi Tomasa Pinčona*. Beograd: Filološki fakultet, 2018, 340 str.
3. "'The Thing Itself' – Ironic Hermeneutics of the Subject in *King Lear*", *TRANS- Revue de littérature générale et comparée*, No. 8: *À tu et à toi*, été 2009, http://trans.univ-paris3.fr/spip.php?article369. Nova adresa: http://trans.revues.org/325.
4. "The Mind Is Willing, and the Flesh Is Strong: Diverse Aspects of Love in the *Holy Sonnets*", *English Language and Literature Studies: Embracing Edges*, Zoran Paunović, Mirjana Daničić, Bojana Gledić, Jelena Matić (eds.), Belgrade: Faculty of Philology, 2014, pp. 445–455.
5. „Pouzdanost pamćenja i bračnog morala u filmu *Daleko od nje* i priči Alis Manro 'Dođe medvjed preko brda'", *Filološki pregled*, XLIX 2, 2022, 63–79. UDK 821.111(71)-32.09Manro A::[791.234:159.972 DOI: https://doi.org/10.18485/fpregled.2022.49.2.5

Комисија сматра да др Сергеј Мацура, доцент, испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област америчка књижевност.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА:

1. *формулације назива тезе (наслова)*

Комисија закључује да је назив тезе „Двојници у романима Маргарет Атвуд“ прикладан и да адекватно представља суштину предложене теме истраживања.

2. *предмета (проблема) истраживања*

Користећи се опсежном теоријском грађом која је релевантна за намеравано истраживање и која обухвата многе критичаре и теоретичаре књижевности и културе, Александра Вукелић жели да што адекватније и исцрпније прикаже и анализира једну од најчешћих тема чувене канадске списатељице. Полазећи од идеје да је дуалност у различитим облицима свеприсутнимотив у стваралаштву Маргарет Атвуд, предложена дисертација посматраће и анализирати фигуре двојника у одабраним делима ове ауторке.

Предмет истраживања

Тенденција Маргарет Атвуд да се у својим делима бави подвојеношћу и фрагментираним идентитетима до сада је била предмет бројних студија, а евидентна је како у насловима из њеног опуса – од прве збирке поезије *Двострука Персефона* (*DoublePersephone*), преко *Двоглавих песама* (*Two-Headed Poems*), па до романа *Алијас Грејс* (*Alias Grace*), тако и у њеним промишљањима о писцима као двоструким личностимау збирци есеја *Преговарање са мртвима* (*Negotiating with the Dead*), али и у чињеници да, како наводи у поговору *Дневника Сузане Муди* (*The Journals of Susanna Moodie*) параноидну шизофренију види као стање канадског друштва у целини (Atwood, 1970: 62).

При проучавању књижевних двојника, потребно је имати у виду чињеницу да је двојник или *Doppelgänger*, као што примећују бројни аутори (Guerrard, 1967; Keppler, 1972; Vardoulakis, 2010), термин који нема јасно дефинисане границе и често се користи уз извесну непрецизност, односећи се на разнородне феномене: од замене идентитета засноване на физичкој сличности, до халуцинације кроз коју се испољавају одређени аспекти унутрашњег живота. Од прве дефиниције Жана Пола (Jean Paul), који је 1796. године у књижевност увео термин *Doppelgänger* назначивши у краткој фусноти да се тако називају људи који виде сами себе (Živković, 2000: 122), различити аутори су се овим термином служили да означе различите врсте двострукости, дихотомија, подељености и пројекције, тако да није увек сасвим јасно о чему говоримо када говоримо о двојнику.

Полазећи од става да се двојници у романима Маргарет Атвуд често не могу сврстати нити у категорију онога што би се могло назвати „ја-двојником“ или екстериоризацијомотцепљеног дела ега, нити у категорију „ти-двојника“, тј. ликова повезаних простом сличношћу, а тежећи прецизности и што конкретнијем одређењу термина, ова дисертација се фокусира на двојнике које Кеплер (Keppler, 1972) одређује као „друго ја“. Према Кеплеровој терминологији, „друго ја“ подразумева специфичну књижевну творевину, другачију од свакодневних манифестација дуалности, која

истовремено има и објективан и субјективан карактер. Овакво „друго ја“ се никада не може свести на просту халуцинацију или отцепљени део „првог ја“, али са њиме дели необјашњиву сродност и препознавање због којих је немогуће посматрати га као сасвим одвојено биће. Оваквом конкретизацијом двојника као другог ја, у истраживању се из бројних примера дуалности у опусу Маргарет Атвуд издвајају парови који ће чинити основни предмет проучавања: Меријен и Данкан у роману *Јестива жена* (*The Edible Woman*), Илејн и Корделија у роману *Мачје око* (*Cat's Eye*), три јунакиње романа *Невеста крадљивица*и њима супротстављена двојница Зинија (*The Robber Bride*), Грејс и Мери у роману *Алијас Грејс*, и коначно Ајрис и Лора у роману *Слепи убица* (*The Blind Assassin*). Премда су ови романи у средишту истраживања, примери из других дела Маргарет Атвуд, пре свега из поезије и кратких прича, такође ће послужити илустровању и анализи улоге двојника и приказа дуалности у њеном стваралаштву.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања подобан својом сложеношћу, актуелношћу и значајем у области дисертације.

3. *Библиографија прелиминарних истраживања*

Кандидаткиња Александра Вукелић приложила је прелиминарну библиографију од библиографске јединице релевантне за истраживање, које овде наводимо:

БИБЛИОГРАФИЈА

ПРИМАРНА ЛИТЕРАТУРА

1. Atwood, M. (1980). *The Edible Woman.* London: Virago Press.
2. Atwood, M. (1990). *Cat's Eye.* London: Virago Press.
3. Atwood, M. (1994). *The Robber Bride.* London: Virago Press.
4. Atwood, M. (1997). *Alias Grace.* London: Virago Press.
   Atwood, M. (2009). *The Blind Assassin.* London: Virago Press.

СЕКУНДАРНАЛИТЕРАТУРА

1. Andrade, P. (2008). Cinema's Doubles, Their Meaning, and Literary Intertexts. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture 10*(4). doi.org/10.7771/1481-4374.1397

2. Atwood, M. (1991). *Strange Things: The Malevolent North in Canadian Literature (Clarendon Lectures in English Literature, 1991).* Oxford: Oxford University Press.

3. Atwood, M. (2002). *Negotiating with the Dead.* New York: Anchor Books.

4. Atwood, M. (2012). *Survival: A Thematic Guide to Canadian Literature.* Toronto: House of Anansi Press.

5. Banerjee, C. (1990). *Atwood's Time: Hiding Art in Cat's Eye. Modern Fiction Studies*, *36*(4), 513–522.

6. Bijelić, T. (2012). *Matrilinijske relacije u prozi Margaret Atvud.* Banja Luka: Filološki fakultet.

7. Bloom, H. (2000). Foreword. In N. Frye, *Anatomy of Criticism* (pp. vii–xi). Princeton and Oxford: Princeton University Press.

8. Bloom, H. (Ed.). (2009). *Bloom's Modern Critical Views: Margaret Atwood—New Edition.* New York: Infobase Publishing.

9. Botting, F. (1996). *Gothic*. London and New York: Routledge.

10. Bouchard, G. (Ed.). (2013). *National Myths: Constructed Pasts, Contested Presents.* London and New York: Routledge.

11. Bouson, J. B. (1990). The Anxiety of Being Influenced: Reading and Responding to Character in Margaret Atwood's "The Edible Woman." *Style*, *24*(2), 228–241.

12. Bouson, J. B. (1993). *Brutal Choreographies: Oppositional Strategies and Narrative Design in the Novels of Margaret Atwood.* Amherst: The University of Massachusetts Press.

13. Bromberg, P. S. (1988). The Two Faces of the Mirror in The *Edible Woman and Lady Oracle*. In K. VanSpanckeren, J. G. Castro (Eds.), *Margaret Atwood: Vision and Forms (pp. 12–23)*. Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press.

14. Brown, J. (1991). Our Ladies of Perpetual Hell: Witches and Fantastic Virgins in Margaret Atwood's Cat's Eye. *Journal of the Fantastic in the Arts*, *4*(3(15)), 40–52.

15. Burkman, K. H. (2016). *The Drama of the Double: Permeable Boundaries*. London: Palgrave Macmillan.

16. Classen, C., Howes, D. (n.d.). *Margaret Atwood: Two-Headed Woman.* Canadian Icon. http://canadianicon.org/table-of-contents/margaret-atwood-two-headed-woman/

17. Cooke, N. (2004). *Margaret Atwood: A Critical Companion.* Westport: Greenwood Press.

18. Cuddon, J. A. (2013). *A Dictionary of Literary Terms and Literary Theory.* 5th edition.

Chichester: Wiley-Blackwell.

19. Culpeper, R. (1989). *Recogntion and Rejection of Victimization in the Novels of Margaret Atwood.* http://my.tbaytel.net/culpeper/RecognitionAndRejectionOfVictimizationInTheNovelsOfMargaretAtwood.html

20. Das, P. (2004). *The Politics of Survival in the Novels of Margaret Atwood* (unpublished doctoral dissertation). Bharathiar University, Coimbatore.

21. Davidson, A. E. (1980). The Different Voices in Margaret Atwood's "The Journals of Susanna Moodie." *CEA Critic, 43*(1), 14–20.

22. Dieguez, S. (2013). Doubles Everywhere: Literary Contributions to the Study of the Bodily Self. *Literary Medicine: Brain Disease and Doctors in Novels, Theater, and Film. Front Neurol Neurosci,* 31,77–115.

23. Dorfman, E. (2020). *Double Trouble: The Doppelgänger from Romanticism to Postmodernism.* New York: Routledge.

24. Faurholt, G. (2009), Approaching Otherness: Self as Other – The Doppelgänger. *Double dialogues, 10,* 1–5.

25. Felbabov, V., Novaković, J. (Eds.). (2005). *Other Language – Otherness in Canadian Culture: Proceedings.*Niš: Tibet.

26. Foley, M. (1990). "Basic Victim Positions" and the Women in Margaret Atwood's "The Handmaid's Tale". *Atlantis, 50*(2), 50–58.

27. Freud, S. (2003). *The Uncanny* (D. McLintock, trans.). London: Penguin Books.

28. Frye, N. (2000). *Anatomy of Criticism.* Princeton and Oxford: Princeton University Press.

29. Frye, N. (2003). *Northrop Frye on Canada. Volume 12* (J. O'Grady, D. Staines, eds.). Toronto: University of Toronto Press.

30. Frye, N. (2017). *The Bush Garden: Essays on the Canadian Imagination*. Toronto: House of Anansi Press.

31. Gilbert, S. M., Gubar, S. (2000). *The Madwoman in the Attic.* New Haven and London: Yale University Press.

32. Goldblatt, P. F. (1999). Reconstructing Margaret Atwood's Protagonists. *World Literature Today*, *73*(2), 275–282.

33. Grace, S. (1980). Duality and Series: Forms of the Canadian Imagination. *Canadian*

Review of Comparative Literature/ Revue Canadienne de LittératureComparée, 7(4), 438–451.

34. Grace, S. (1980). *Violent Duality: A Study of Margaret Atwood.* Montréal: Véhicule.

35. Grace, S. (1998). Introduction. In M. Atwood, *The Circle Game* (pp. 8–15). Toronto: House of Anansi Press.

36. Grace, S. E. (1981). Margaret Atwood and the Poetics of Duplicity. In Davidson, A. E., Davidson, C. N. (Eds.), *The Art of Margaret Atwood: Essays in Criticism* (pp. 55–68). Toronto: House of Anansi Press.

37. Guerin, W. L., Labor, E., Morgan, L., Reesman, J. C., Willimgham, J. R. (2005). *A Handbook of Critical Approaches to Literature.* New York – Oxford: Oxford University Press.

38. Hallam, C. (1971). The Double as Incomplete Self: Toward a Definition of Doppelgänger. In E. J. Crook (Ed.), *Fearful Symmetry: Doubles and Doubling in Literature and Film* (pp. 1–31). Tallahassee: University Presses of Florida.

39. Hammill, F. (2007). *Canadian Literature.* Edinburgh: Edinburgh University Press.

40. Hassold, C. (1994). The Double and Doubling in Modern and Postmodern Art. *Journal of the Fantastic in the Arts*, *6*(2/3 (22/23)), 253–274.

41. Hembrough, T. (2017). From an Obscured Gaze to a Seeing Eye? Iris as Victim, Villain, and Avenger in the Role of Writer-as-Assassin in Margaret Atwood's The Blind Assassin. *SAGE Open*, *7*(1). https://doi.org/10.1177/2158244016688933

42. Herdman, J. (1990). *The Double in Nineteenth-Century Fiction*. London: The Macmillan Press.

43. Hobgood, J. (2002). Anti-Edibles: Capitalism and Schizophrenia in Margaret Atwood's *The Edible Woman*. *Style*, *36*(1), 146–167.

44. Hogle, J. E. (Ed.). (2002). *The Cambridge Companion to Gothic Fiction.* Cambridge: Cambridge University Press.

45. Howells, C. A. (1996). *Margaret Atwood.* New York: Macmillan Education.

46. Howells, C. A. (Ed.). (2006). *The Cambridge Companion to Margaret Atwood.* Cambridge: Cambridge University Press.

47. Hughes W., Punter D., Smith A. (Eds.). (2016). *The Encyclopedia of the Gothic.* Chichester: Wiley-Blackwell.

48. Hume, K. (2014). *Fantasy and Mimesis: Responses to Reality in Western Literature.* New York: Routledge.

49. *Hutcheon*, *L*. (1988). *The Canadian Postmodern: A Study of Contemporary English-Canadian Fiction.*Oxford: Oxford University Press.

50. Hutcheon, L. (2003). *A Poetics of Postmodernism*. London and New York: Routledge.

51. Hutcheon, L., Richmond, M. (Eds.). (1991). *Other Solitudes: Multicultural Fiction and Interviews.* Oxford: Oxford University Press.

52. Jung, C. G. (2013). *The Essential Jung.* Princeton and Oxford: Princeton University Press.

53. Jurich, M. (1994). "A Woman's a Two-Faced," or The Doppelgängerin Unveiled. *Journal of the Fantastic in the Arts*, *6*(2/3 (22/23)), 143–165.

54. Keppler, C. (1972). *The Literature of the Second Self.* Tucson: University of Arizona Press.

55. Kittler, F. A. (2014). Romanticism, Psychoanalysis, Film: A Story of Doubles. In *The Truth of the Technological World* (E. Butler, trans.) (pp. 69–83). Stanford: Stanford University Press.

56. Kriebernegg, U. (2009). Female Identity Threatened: A Kristevan Reading of Margaret Atwood's Novels The Edible Woman, Surfacing and The Robber Bride. In J. Novaković, B. DojčinovićNešić (Eds.), *Culture and Ideology: Canadian Perspectives* (pp. 223–236). Belgrade: Faculty of Philology, Yugoslav Association for Canadian Studies.

57. Kristeva, J. (1982). *The Powers of Horror: An Essay on Abjection* (L. S. Roudiez, trans.). New York: Columbia University Press.

58. Kroller, E. (Ed.). (2004). *The Cambridge Companion to Canadian Literature.* Cambridge: Cambridge University Press.

59. Lacan, J., Miller, J.-A., Hulbert, J. (1977). Desire and the Interpretation of Desire in Hamlet. *Yale French Studies*, *55/56*, 11–52.

60. Lane, R. J. (2011). *The Routledge Concise History of Canadian Literature*. New York: Routledge.

61. Le Guin, U. K. (1992). The Child and the Shadow. In *The Language of the Night* (pp. 54–67). New York: HarperCollins.

62. Levinas, E. (1987). *Time and the Other* (R. A. Cohen, trans.). Pittsburgh, PA: Duquesne

University Press.

63. Lopičić, V. (2007). *Developing Identities: Essays on Canadian Literature.*Niš: Filozofskifakultet.

64. Lorsch, S. E. (1983). Androgyny and the Idea of the Double: Margaret Atwood's "The Edible Woman". *Dalhousie Review, 63*(3), 464–474.

65. Mabee, B. (1994). The Witch as Double: Feminist Doubles in German Literature and IrmtraudMorgner's "Amanda." *Journal of the Fantastic in the Arts*, *6*(2/3 (22/23)), 166–190.

66. Macura, S. (2009). The Construction of Feminine Identity in Alias Grace. In J. Novaković, B. DojčinovićNešić (Eds.), *Culture and Ideology: Canadian Perspectives* (pp. 237–242). Belgrade: Faculty of Philology, Yugoslav Association for Canadian Studies.

67. Marcus, A. (2013). Recycling of Doubles in Narrative Fiction of the Twentieth and Early Twenty-First Centuries. *Partial Answers: Journal of Literature and the History of Ideas, 11*(2), 187–217.

68. McCombs, J. (1989). "Up in the Air So Blue": Vampires and Victims, Great Mother Myth and Gothic Allegory in Margaret Atwood's First, Unpublished Novel. *The Centennial Review*, *33*(3), 251–257.

69. McLay, C. (1981). The Dark Voyage: The Edible Woman as Romance. In Davidson, A. E., Davidson, C. N. (Eds.), *The Art of Margaret Atwood: Essays in Criticism* (pp. 123–138). Toronto: House of Anansi Press.

70. McWilliams, E. (2016). *Margaret Atwood and the Female Bildungsroman.* London and New York: Routledge.

71. Michie, H. (1992). *Sororophobia:Differences Among Women in Literature and Culture.* New York – Oxford: Oxford University Press.

72. Miller, K. (2008). *Doubles.* London: Faber and Faber.

73. Moss, J., Kozakewich, T. (Eds.). (2002). *Margaret Atwood: The Open Eye.* Ottawa: University of Ottawa Press.

74. Mycak, S. (1996). *In Search of the Split Subject: Psychoanalysis, Phenomenology, and the Novels of Margaret Atwood.* Toronto: ECW Press.

75. Myoshi, M. (1969). *The Divided Self.* New York: New York University Press.

76. Nicholson, C. (1994). *Margaret Atwood: Writing and Subjectivity.* New York: St. Martin's Press.

77. Nikolić, M. (2017). The Mirror Motif in Margaret Atwood's *"Cat's Eye". Belgrade English Language and Literature Studies, 9,* 107–122.

78. Nilsen, D. L. F. (1998). Doppelgangers and doubles in literature: A study in tragicomic incongruity. *Humor, 11*(2), 111–133.

79. Osborne, C. (1994). Constructing the Self through Memory: "Cat's Eye" as a Novel of Female Development. *Frontiers: A Journal of Women Studies*, *14*(3), 95–112.

80. Parkin-Gounelas, R. (2004). "What Isn't There" in Margaret Atwood's "The Blind Assassin": The Psychoanalysis of Duplicity. *Modern Fiction Studies*, *50*(3), 681–700.

81. Piercy, M. (1973). Margaret Atwood: Beyond Victimhood. *The American Poetry Review, 2*(6), 41–44.

82. Potts, D. L. (1999). "The Old Maps Are Dissolving": Intertextuality and Identity in Atwood's The Robber Bride. *Tulsa Studies in Women's Literature*, *18*(2), 281–298.

83. Pourgharib, B. (2011). Margaret Atwood: Twenty-Five years of Gothic Tales. *The Criterion: An International Journal in English, 2*(1), 74–86.

84. Rank, O. (1958). The Double as Immortal Self. In *Beyond Psychology* (pp. 62–101). New York: Dover Publications.

85. Rank, O. (1971). *The Double: A Psychoanalytic Study* (H. Tucker, Jr, trans.). Chapel Hill: The University of North Carolina Press.

86. Reingard M. (Ed.). (2000). *Margaret Atwood: Works and Impact.* New York: Camden House.

87. Robinson, A. (2006). 'Alias Laura': Representations of the Past in Margaret Atwood's The Blind Assassin. *The Modern Language Review, 101*(2), 347–59.

88. Rogers, R. (1970). *The Double in Literature.* Detroit: Wayne State University Press.

89. Rosenfield, C. (1963). The Conscious and Unconscious Use of the Double. *Daedalus, 92,* 326–344.

90. Rowland, S. (2000). Imaging Bodies and Feminine Spirits: Performing Gender in Jungian Theory and Atwood's Alias Grace. In A. Keane, A. Horner (Eds.), *Body Matters: Feminism, Textuality, Corporeality* (pp. 244–254). Manchester: Manchester University Press.

91. Royle, N. (2003). *The Uncanny.* New York: Routledge.

92. Royle, N. (2014). Freud's Double. In L. Marcus, A. Mukherjee (Eds.), *A Concise Companion to Psychoanalysis, Literature, and Culture* (pp. 122–136). Hoboken: John Wiley & Sons.

93. Saavedra Macias, J., Velez Núñez, R. (2011). The Other Self: Psychopathology and Literature. *Journal of Medical Humanities, 32*(4), 257–267.

94. Schmid, A. (1996). *The Fear of the Other: Approaches to English Stories of the Double (1764–1910)*. Beme: Peter Lang.

95. Showalter, E. (2009). *A Literature of Their Own.* London: Virago Press.

96. Slethaug, G. E. (1993). *The Play of the Double in Postmodern American Fiction.* Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press.

97. Slethaug, G. E. (1994). Doubles and Doubling in the Arts. *Journal of the Fantastic in the Arts*, *6*(2/3 (22/23)), 100–106.

98. Soliman, A. (2019). *The Doppelgänger in our Time: The New Faces of the Double in Contemporary Literature and Culture* (unpublished doctoral dissertation). University College, London.

99. Sugars, C. (2014). *Canadian Gothic: Literature, History and the Spectre of Self-Invention.* Cardiff: University of Wales Press.

100. Sugars, C. (Ed.). (2016). *The Oxford Handbook of Canadian Literature.* Oxford: Oxford University Press.

101. Tal, M. (2018). The Encounter with the Identical Other: The Literary Double as a Manifestation of Failure in Self-Constitution. *Humanities, 7*(1). https://doi.org/10.3390/h7010013

102. Tolan, F. (2007). *Margaret Atwood: Feminism and Fiction.* Amsterdam-New York: Rodopi.

103. Tymms, R. (1949). *Doubles in Literary Psychology.* Cambridge: Bowes & Bowes.

104. Vardoulakis, D. (2006). The Return of Negation: The Doppelgänger in Freud's "The 'Uncanny.'" *SubStance*, *35*(2), 100–116.

105. Vardoulakis, D. (2010). *The Doppelganger*. New York: Fordham University Press.

106. VlaškovićIlić, B. R. (2015). Identity and Victimhood in Canadian Literature. *Nasleđe,*

32, 171–181.

107. Wain, M. (1961). The Double in Romantic Narrative: A Preliminary Study. *The Germanic Review, 36*(4), 258–268.

108. Webber, A. J. (1996). *The Doppelganger: Double Visions in German Literature.* Oxford: Clarendon Press.

109. Wilson, S. R. (1993). *Margaret Atwood's Fairy-Tale Sexual Politics.* Jackson: University Press of Mississippi.

110. Wilson, S. R. (Ed.). (2005). *Margaret Atwood's Textual Assassination: Recent Poetry and Fiction.* Columbus: The Ohio State University Press.

111. Wyatt, J. (1998). I Want to Be You: Envy, the Lacanian Double, and Feminist Community in Margaret Atwood's The Robber Bride. *Tulsa Studies in Women's Literature*, *17*(1), 37–64.

112. Wynne-Davies, M. (2010). *Margaret Atwood.*Tavistock: Northcote House Publishers.

113. Živković, M. (2000). The Double as the "Unseen" of Culture: Toward A Definition of Doppelganger. *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature, 7*(2):121–128.

114. Ћук, Љ. М. (2021). Мотив двојника: „ја-двојници" и „ти-двојници". *ФИЛОЛОГ – Часопис за језик, књижевност и културу*, *12*(23), 504–521.

1. Циљеви истраживања

Циљ ове дисертације биће пружање доприноса разумевању значаја, улоге и особености двојника у стваралаштву Маргарет Атвуд, али и његове појаве у контексту канадске књижевности. На трагу савремених студија које двојника и удвајање виде у позитивномсветлу (Dorfman, 2020; Soliman, 2019), истраживање би имало за циљ да продуби схватање двојника као фигуре која не носи са собом нужно деструкцију, расцеп личности или најаву смрти, већ може да доведе до развоја првог ја.

Једна од кључних хипотеза би стога била управо та да је двојник у романима Маргарет Атвуд, иако неретко представљен као антагониста, није суштински негативна фигура, те да његово наизглед деструктивно дејство може бити конструктивно на унутрашњем плану. Полазећи од Кеплерове тезе да је сваки роман о другом ја у одређеној мери билдунгсроман, односно роман о сазревању првог ја (Keppler, 1972: 195), ово

истраживање би посматрало како појава двојника доводи до трансформације протагонисткиња Маргарет Атвуд кроз излазак из дотадашње позиције жртве и кретање ка повољнијој, у складу са тиме како наведене позиције види сама ауторка (Atwood, 2012).

У истраживању би се претпоставило да двојници, као и други видови дуализма у делима Маргарет Атвуд о којима се до сада више писало, одражавају фрагментацију идентитета постмодерног субјекта, али и другост карактеристичну за позицију жене. Међутим, једна од хипотеза истраживања била би и та да је појава двојника у овим романима повезана и са подвојеношћу карактеристичном за канадску културу, односно са гарнизонским менталитетом и амбивалентним ставом према околини и природи који из таквог менталитета произилази, а који подразумева истовремени страх и фасцинацију оним што се доживљава као непознато, неистражено и дивље. У раду би се испитала идеја да двојник, као фигура која је у исто време и ја и не-ја, односно део како унутрашњег, тако и спољашњег света, за протагонисткиње романа доноси прилику да се овакав однос према окружењу промишља и ревидира.

Када је о канадском контексту реч, разматрала би се и хипотеза да појава двојника може бити једна од манифестација готичке „запоседнутости“ за којом се, како наводи Синтија Шугарз (Sugars, 2014), у канадским наративима често активно трага како би се остварило утемељење појединца, прогоњеног страхом од неприпадања и отуђењем од сопствене историје и окружења, у заједници и месту које настањује.

План рада и методе истраживања

Кроз дескрипцију и анализу двојника у романима који ће сачињавати корпус, а служећи се увидима из психологије, психоанализе, феминистичке критике, али и филозофских и културолошких текстова као теоријским оквиром, истраживање ће настојати да проучи улогу другог ја у стваралаштву Маргарет Атвуд кроз шест поглавља (не рачунајући уводна и закључна разматрања).

У првом поглављу ће бити речи о кључним досадашњим тумачењима двојника. Иако се често указује на то да се двојник опире дефиницијама и класификацији, те да, као мотив који није само књижевни, већ постоји и у религији, митовима и легендама, нема јасну историју, ово поглавље ће покушати да пружи преглед развоја овог мотива, теоријских разматрања и покушаја дефиниције и класификације двојника који ће послужити као оквир истраживања.

Наведени оквир биће допуњен наредним поглављем, који ће бити усмерено на стваралаштво Маргарет Атвуд. Поред осврта на досадашња проучавања њених приказа дуалности, која се често тумачи у феминистичком кључу, поглавље ће позиционирати ауторку у контекст канадске књижевности и изложити концепте из ове области који се у раду препознају као најзначајнији за тумачење двојника (позиције жртве, гарнизонски

менталитет, канадска готика).

Поглавља која ће уследити бавиће се појединачним романима из корпуса. Најпре ће, у трећем поглављу, бити речи о роману *Јестива жена*. Као двојник главне јунакиње Меријен посматра се лик Данкана, за који читалац лако може посумњати да није стварна особа, а ипак га није сасвим могуће свести на производ Меријенине маште. Специфичан по томе што је једини двојник супротног пола у истраживању, Данкан се јавља као јунак искључен из социјалног поретка у роману у коме је тај поредак, парадоксално, прожет наговештајима дивљине, лова и потере за пленом. Уз фокус на теорију о позицијама жртве, поглавље ће истраживати појаву другог ја као огледала које омогућава протагонисткињи да сагледа себе изван улоге супруге која јој је намењена, али ће размотрити и завршницу романа у којој се наговештава да би двојник, након што испуни своју улогу, могао постати претња по прво ја.

Тема следећег поглавља је роман *Мачје око*, у коме се посматра процес кроз који Корделија, иако испрва није приказана као типична двојница, постаје друго ја главне јунакиње Илејн кроз процес трауматизације. Илејн, која се испрва плаши саме Корделије, најпре почиње да страхује да ће постати Корделија, а потом пролази кроз дуг процес самоудвајања и конструисања Илејн као другог ја у својој свести и уметности. Ослањајући се на Дорфманову (Dorfman, 2020)тезу о вредности свесног удвајања, односно стварања (вишеструких) двојника, у овом поглављу ће се посматрати значај оваквог двојника у превазилажењу трауме и промени позиције жртве.

У петом поглављу разматраће се роман *Невеста крадљивица* и бројне инкарнације Зиније, која је схваћена као двојница три различите јунакиње. Поред осврта на постојећа тумачења Зиније као двојнице у светлу Хегелових (Mycak, 1996) и Лаканових (Wyatt, 1998) теорија, у поглављу ће се настојати да се расветли њена необјашњива моћ манипулације, непогрешивог увида у слабе тачке и узурпације места главних јунакиња кроз теорије о двојнику као прогонитељу (Keppler, 1972) и позитивном и негативном двојнику (Dorfman, 2020). Пажња ће се посветити и краткој причи из збирке *Камени душек (Stone Mattress)*, која представља својеврсни поговор роману, а у којој се Зинијина позитивна улога експлицитно наглашава.

Коначно, у шестом поглављу анализираће се двојнице у два романа, *Алијас Грејс* и *Слепи убица*, посматрана заједно јер су оба схваћена као примери историографске метафикције у којима непоуздане нараторке креирају приказе сопствених двојница, служећи се очекиваним особинама књижевног другог ја – тајанственошћу, недокучивим увидом у свест првог ја, манипулативношћу – како би усмериле своје наративе у жељеном правцу. Компаративним приступом овим романима указаће се на специфичности њихових поступака, али и на идеју да способност двојника да трансформише прво ја надилази иницијалне намере нараторки.

Очекивани резултати:

Када је реч о коначном исходу рада да дисертацији, треба имати у виду и да двојник ни у једној од својих бројних инкарнација не може постојати изоловано од друштвеног контекста. Књижевност, као што наглашава Милица Живковић (Živković, 2000: 121), третман двојника као лиминалне фигуре прилагођава границама одговарајуће културе; стога и ова студија посматра двојнике Маргарет Атвуд у контексту ширег оквира канадске културе и имагинације. Имајући у виду залагање Маргарет Атвуд за препознавање специфичности канадске књижевности, тежи се да се испита како су управо те типично канадске преокупације – укључујући питање опстанка, угрожености и позиције жртве, које сама Атвудова у студији *Опстанак* (*Survival*) разматра као кључне за канадску имагинацију, али и гарнизонски менталитет или менталитет утврђења (*garrison mentality*) о коме пише Нортроп Фрај (Frye, 2017), обликовале приказе двојника као другог ја у анализираним романима.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ КАНДИДАТА
НАПОМЕНА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је кандидат Александра Вукелић, мастер, подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области канадске књижевности.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је др Сергеј Мацура подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње Александре Вукелић и предложене теме докторске дисертације: „Двојници у романима Маргарет Атвуд“, а за ментора именује др Сергеја Мацуру, доцента Филолошког факултета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____

   др Александра Вукотић, доцент (председник Комисије)

2. _____

   др Александра Јовановић, редовни професор (члан Комисије)

3. _____

   др Маја Ђук, редовни професор (члан Комисије)

У Београду,

10. марта 2023. г.